

Məmməd İsmayıl – 85

“Hələ yaşamağa dəyər bir az da...”

Bu gün Azərbaycanın görkəmli söz ustası, poeziyamızın qiymətli imzası Məmməd İsmayılın 85 yaşı tamam olur. Ədəbi-mədəni ictimaiyyət ünlü şairimizin növbəti yubileyini də sevgi, sayğı ilə qeyd edir.

Bu ilin may ayında Məmməd İsmayıl müalicə aldığı xəstəxanadan evə gələndə şairin qızı İntizar mənə zəng etmişdi ki, atam özünü yaxşı hiss edir, müsahibəyə də razılıq verib. Beləcə, şair ayağa qalxan kimi İntizarın mənə zəng etməsi ilə arzum gerçəkləşdi. Ustad şair 40 ildən çox yaşadığı mənzilində ötən illərin yaddaşına həvəslə qayıtdı, ürəyində kök salmış söz süfrəsini səxavətlə açıb-tökdü. Bu barədə “XQ”-də geniş material verdik.

Bu günlərdə isə Beynəlxalq Muğam Mərkəzində sözün qüdrətinə pənah gətirən ziyalılarımız Azərbaycan poeziyasının gur nəfəslərindən birinin – Məmməd İsmayılın başına yığılmışdı. Belə bir ədəbi-bədii məclisin təşkil olunması dövlətin, xalqın öz şairinə hörmətinin, məhəbbətinin təzahürü idi.

İlahidən şair doğulan Məmməd İsmayıl ona dəyər verənlərin qarşısında sanki bir ömür hesabətı verirdi. Əslində o, bu görüş üçün çox darıxmışdı. Xalqın, vətənin, el-obanın sevgisindən böyük nə ola bilərdi? Məmməd bəy ta uşaqılıqdan, Tovuzun Əsrək-Cırdaxan kəndindən söz boxçasını əlinə alıb yola çıxmışdı. O, bu yolun keşməkeşli harayından, fırtınasından qorxmamışdı, çünki şair sözün dərgahında imtahana hazır idi. Poetik ruhlu pıçıltıları bunu deyirdi: “Sözü mən dəlicəsinə sevmişəm... Həqiqətən, ilhamla gələn söz adamı ilim-ilim titrədir. Mənim könlüm söz mülkündə elə ağacdır ki, meyvəsi sinəmdə, kökü sinəmdə”.

Bəli, bu sətirlər Məmməd İsmayıl qələminin sehridir. Şairlə sözün qüdrətindən danışanda gözlərinin dərinliyindəki qığılcım sanki dil açıb 85 illik ömür yolunun hesabətını qürurla verirdi: “Söz mənə Allahın payıdır. Ürəyimdən qopan mısralar məni Məmməd İsmayıl etdi. Hər sətirim içində anamın ürəyinin səsinə, döyüntülərini hiss etdim, anamın ürəyindən güc aldım. Məni mən edən Gülzar anam oldu!”

Sonra şair sanki anası ilə üzbəüz dayanıb ona müraciət elədi: “Oğlun Məmməd 85-ə gəlib çıxdı. Ana, bu yaxınlarda uşaqlar məni həsrətində olduğum kəndimizə apardılar, sənin həsrətini, nisgilini içimə çəkdim, ay Ana! Evimizin qapısı ilə üzbəüz mazutlu elektrik dirəyində ağacdələnlərin yuvasını çox axtardım, amma gözüme dəymədilər. Mənim səhvim üzündən ağacdələnlər küsüb gedib. Çünki ağacdələnlər taxta qapıya pənah aparır, dəmir qapı ona yaddır, ögeydir. Mən insafsız nə biləydim ki, taxta qapını dəmir qapı ilə əvəz edəndə ağacdələnlər haqsızlığa feryad qoparıb həyatımızdan uzaqlaşacaq...”

Məmməd İsmayılın əksər yazıları həyatın, bax, belə təzadları üzərində qurulub. Onun çatdırmaq istədiyi budur: Təbiətin müqəddəsliyi ondadır ki, sən ona hökm edə bilməzsən, perikən ağacdələnin tim-

salında bu, aşkar görünür. Şair Məmməd ağacdələnlərdən sevəndən yazı-yaza həyatı anlamağa başlayıb, anasının ağ-qara hö-rüklərinə baxa-baxa etibarsız dünyada həqiqət axtarıb, Bakıya üz tutub. “Məmməd İsmayıl” imzasını tanıdına kimi sözün qüdrətinə sığınıb, saxta baxışlarla qarşılaşanda büdrəsə də, sınımayıb, sarsılmayıb. İllər onu dəmir kimi döyüb bərki-dib, saxtaları yollarını yazdığı şerlərlə qızdırıb. Sözün dərgahında imtahan verə-verə Moskvaya yollanıb. Maksim Qorki adına Dünya Ədəbiyyatı İnstitutunun nəzdindəki Ali Ədəbiyyat kurslarında keçirdiyi hər gün, hər saat daha inamlı, daha cəsarətli Məmməd İsmayıl yetişdirib.

Sonra Bakıda “İşıq” nəşriyyatının direktoru, “Gənclik” və “Molodost” jurnallarının baş redaktoru, AzTV-nin sədri vəzifələrində çalışıb. 1996-cı ildən qardaş Türkiyədə – Çanaqqala 18 Mart Universitetinin professoru kimi dərs deyib.

Beynəlxalq Muğam Mərkəzində keçirilən möhtəşəm yaradıcılıq gecəsində hər kəsin simasından bir həqiqət oxunurdu: Bu kişi tarixin bütün dönəmlərində simasını, şəxsiyyətini itirmədi, bugünkü orta nəsil qələm sahiblərinə bacardığı qədər dayaq olub. Novatorluğu ilə poeziyamızın qiymətli imzası olub.

**Mənim bir gecikmiş məhəbbətim var,
Dönüb nağıllaşan həqiqətim var.
Səni səsləyirəm, ay ev yiyəsi,
Səsimə səs versin o tayda kim var.
Dodaqlarda donan bir busə kimi
Harda görünür ki, sönmə arzular.
Qıvrıla-qıvrıla bir gümrə kimi
Əsrin ovsununa yatıb Araz da
Dünyanın işini nə bilmək olar,
Hələ yaşamağa dəyər bir az da.**

Şairin özünə hesabətı idi o görüş. Yene anası gəlmişdi gözləri önünə: “Möcüzəli bir yol gəldim, amma əqidəmə, cəsarətimə dönük çıxmıdım, Gülzar anamın ağıl-qaralı hörükləri mənim üçün əbədi bir yol açdı, mən o ciğirə gedən Məmmədəm bu gün də! Ey mənim taleyim, sən 44 günlük Zəfər tariximizi də gördün. Şair nə bəxtiyarsan?! Əgər ömür vəfa qılsaydı, Müzəffər Ordumuzun bu şanlı şücaətini nəzmə çəkərdim”.

Bəli, Məmməd İsmayıl kimi qaranlığa işıq salmaq, dünyanın gözəlliyini, bəşəriyyətin insanlığını nəzmə çəkmək o deməkdir ki, yaşamaq da gözəldir, yaratmaq da! 1 noyabr 1939-cu ildə Əsrək-Cırdaxan kəndində doğulmuş Məmməd parlaq bir şair taleyi yaşayır. Ona cansağlığı, uzun ömür və İlahi gücün verdiyi böyük ruh arzulayı- rıq.

Kəmalə ABDİNOVA
XQ